

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 25. De expeditione ad Caaïvas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Caniguarum
cibus.**Agilis.**Prælia.**Ferocitas.**Della.***CAPUT
XXV.**
*De expedi-
tione ad
Caniguas.**Expeditionis
difficultates.*

gutturē turbinare potius, quàm loqui videntur. Tenuissimas casās ex arborum ramis confectas, unas ab aliis longè semotas habent; nec panè major quàm ipsis feris ciborum providentiā est, adeò neque agriculturam, neque commercia exercent. Sagittā piscantur, venanturque: maximam partem vermibus, viperis, muribus, formicis, parabili sanè & passim obvio ciborum genere, & aliis animalculis vivunt: nec abhorrent ab esu tygrinæ carnis. Alces, quas Hispani magnas bestias vocant, luctando mactant, comeduntque. Simias per arbores adrependo ita sequuntur, ac si simiæ essent: quarum simiarum natura ea est, ut fugientes de arbore in arborem proles suas circumferant; ex alto lapsas Caaiguæ excipiunt, devorantque. Mel sylvestre illis in deliciis est. Hydromellis potu ita incallescunt, ut illo se contra frigora tueantur. Huic genti perpetua cum tygribus conflictatio est; nec aliam paucitatis suæ rationem reddunt, quàm quòd continuis ferarum insultibus diminuantur. Rabiem pro virtute habent, ceteras animi dotes ignorant. Multi usque ad portentum corpore deformes sunt, tam simiis similes, quàm hominibus, præsertim si nares spectes, quas simas jure optimo dixeris. Dorso gibboso & plerumque collo obstipo sunt: non desunt tamen inter eos formâ præstantes, præsertim mulieres, quæ in umbra natæ & educatæ, corporis colorem Europæis non admodum absimilem conservant. Utrique sexui tenuissimus rationis usus est, quàm ciborum genere, & quotidianâ feritate, necnon libertate vitæ ita depravant, ut ab ipsis ferarum moribus non multum absint. Urticis mulieres à cingulo ad genua se vestiunt, quas urticas lini adinstar maceratas, digitisque pexas, reticulatim nectunt. Viri nullas vestes, præter pelles, habent, quarum propter parvitatem omnes ferè corporis partes sunt apertæ. Quamvis nudi incedant, ita toto corpore obcaluerunt, ut per vepreta & spineta sine formidine, viperarum adinstar, repant. Si qui bello capiuntur, difficilius quàm ipsæ feræ cicurantur; nam plerumque vincula ferrea mordent, maniacorum in morem toto corpore spumantes: quin assuescere ad aliorum consortium, & mansuescere, vix ipsi parvuli excepti possunt. Si in vinculis diu relinquantur, quâdam impotentiam animi, ceu animalia, quæ extra elementum suum educari nequeunt, paucos post dies, non admissis cibis, moriuntur. Aliud genus Caaiguarum est bellicosum, quorum bella tam ignobilia sunt, ut propiora sint ferarum insultibus, quàm hominum certaminibus. Hi viatores in suis terris incautè dormientes ex spissitudine nemorum aggrediuntur, mactantque; non tam vindicandis se, aut aliarum rerum cupidine, quàm carne hostili vescendi, aut ferocitatem satiandi libidine: quam inhumanitatem liberali appellatione bellum vocant. Vinci se adeò dolent, ut quamvis subinde ab hostibus veniam accipiant, neque cibum sumant, neque vulnera curari patiantur. Ex utraque gente Guairaniæ Socii variis temporibus aliquot manipulos è sylvis eruerant, sed ferè omnes, statim ac oppido includebantur, more plantarum, quæ in umbra natæ Solem non ferunt, statim moriebantur. Acarañenses etiam Socii aliquot ejusmodi homines variis artibus æquali animarum utilitate ac corporum pernicie reducerant, optabantque modum invenire, quo mortalium miseris animarum salutem, minimo corporum damno, confulerent.

CAPITO itaque eorum terras adeundi consilio, Petrus Alvarus, aliquot Neophytis comitantibus, ex Acaraña iter arripiens, transmissis Paranâ, sylvas densissimas, nullique præterquam tygribus pervias, per Piracabim ingreditur: quâ parte, per sylvarum densitatem sibi viam aperiens, tantâ corporis contentione obluçationeque processit, ut inter vepreta discerptâ veste cutem largè eruentarit. Vix tectus flumina collo tenus, paludesque pluvio maximè cælo transmittibat; eoque loci dormiebat, ubi frequentia tygrum vestigia, & semesa ab feris hominum cadavera visibantur. Semel in reticulo pensili dormiens casu arboris panè obrutus est. Inter hæc pericula, egregius animarum venator ferorum hominum spelæa ingressus, per interpretem effecit, ut octodecim capita non admodum invitè se traderent. Narrabant, pridie quàm Alvarus venisset, duos è suis à tygribus discerptos, & mulieres tres viperarum morŭ periisse. Petro Alvaro de vicinis populis scisci-

tanti

tanti respondere Barbari, non ita pridem Ibagobium quemdam Christianum apostatam ad se venisse, multisque Caaiguarum persuasisse, ut se sequerentur, & eò duxisse, quò non facilis esset, quàm ipsis sylvicolis accessus: quapropter Alvarus, quia vites agrè sylvestribus baccis herbisque sustentatæ eum defecerant, qualicumque prædâ lætus, per eadem pericula & labores vestigia relegit. Pedibus fermè ibat nudis, frequenter amnes vado aut natatione transmeabat; ex algoris & famis injuria passim genua subsidebant; continuo spinetorum occurfu fatigabatur: lubricitate aut asperitate viæ, fallente vestigia toto pondere, fatiscens corruerat. Quæ ille omnia non æquo solùm, sed intento in Deum superabat animo; quippe tanta de inventa prædâ illi voluptas erat, ut eum se largè cruentaret, aut ad saxa veperatæque offensaet pedes, & alia incommoda occurrerent, gaudio exilire videretur. Agrè superatis viæ difficultatibus, viginti & uno diebus in itinere exactis, demum defestissimis viribus Dei benignitate, salvo & incolumi comitatu Acaraiam rediit. Et quia compererat. Caaiguarum plerosque ex patriis tenebris abductos, ceu pisces extra elementa statim emori, nequaquam sibi cunctandum duxit, quin tentaret, quâ facilitatè legis Christianæ documenta addiscerent. Quos quoniam reperit ad retinendum ineptos, & ad benè intelligendum obtusos, memor Divinæ Clementiæ, volentis homines & jumenta salvari, raptim, num crederent Christi mysteria, ab singulis inquit: cum assentirentur, volentes Baptismo initiari, quo suscepto paulò post omnes, nemine dempto, moriuntur. Quod ut perspexit Alvarus, enitavèrò gavisus est, manipulum suum per summos labores ex messe relatum dignum fuisse, qui in Æterni Patris horreum transferretur: in tantillo numero eâ cogitatione, consolans, gloriosum esse pro Christo non solùm multa agere, sed pauca agendo multa pati. Sæpiùs deinde manipulatim ejusmodi homines eodem ferè successu subsequenter annis reducti sunt. Per reliquum Patanam res quietæ erant, & si demeres metum ab Prætore Paraquariæ, rempublicam in consulto administrante illatum, secundo cursu omnia fluebant, Ethnicis non admodùm invitè in fidem tutelamque Christi transcurrentibus, & Neophytis sacrorum æstimationem, quàm superioribus annis majorem, præ se ferentibus: univèrsim circiter quingenti ex Parancensibus, & ex Iguafuanis ducenti & viginti octo adulti, & totidem ferè parvuli Baptismi gratiam meruere.

SED longè copiosior messis ad Urvaicam fuit: nam apud Ibitiraquanos centum & quadraginta adulti, necnon centum & quinque infantes: apud Piratinienfes triplicato fermè numero: apud Caasapaminienfes præter ducentos & nonaginta & unum infantes, quadringenti & septuaginta-quinque provectæ ætatis homines: in Divi Xaverii oppido octingenti & sexaginta-tres, æquato fermè inter adultos & parvulos numero: In Caaroënsi agro supra quadringentos & octogintaduos pueros, quadringenti & septuaginta-sex rationis usu præditi, viri sceminaque Baptismate in libertatem filiorum Dei ex dæmonis servitute aserti sunt. Præter tantam messem novum oppidum constructum est, & duorum aliorum fundamenta jacta sunt. Acaragua fluvius est septem supra Divi Xaverii coloniam leucis in Urvaicam sese exonerans. Ejus accolis Provincialis Vasquius Sacerdotem de Societate promiserat, cujus spe domos suas hinc inde sparsas ita contraxerant, ut urbanitatem ambire, & Christianâ lege astringere se seriò velle demonstrarent. Societas verò magni interesse arbitrabatur hanc stationem occupare, tum ut gradus esset ad superioris Urvaicæ populos subjugandos, tum ne Niezuvius eo loci se ingerens rursus Neophytorum res turbaret. Eò igitur Petrus Romerus se conferens cum reperisset trecentas & quinquaginta familias jam convenisse, & totidem alias facile conventuras, Crucem erigit, Magistratum constituit, infantes baptizat, quorum unus primo aditæ sedis die ad Superos evolavit. Chtistophorus Altamiranus, Barbaricæ linguæ peritissimus, ex Provincialis destinatione his populis præesse jussus, per duodecim continuos annos adeò prosperè rem Christianam urfit, ut hætenus in eo oppido, Assumptæ Virgini consecrato, per Socios initiata sacris quater mille & ducenta capita censcantur. Ibidem ego Guairanicam linguam tertiarè didici,

Petrus Alvarus aliquos Caaiguaros reducit.

Baptizat.

Iterata ad eos missiones.

CAPUT
XXVI
Ad Urvaicam Assumptæ Virgini oppidum constructum.

Baptismorum numerus.

Acaragua fluvius.

Trecentæ & quinquaginta familias reducantur.

Acaraguanorum Baptizatorum numerus.